

Klaus Petersen skriver, at historieforskning handler om at undersøge årsagen til fænomener og konsekvenserne af dem, ikke om at afsløre hemmelige møder og skjulte dagsordener. Jeg kan kun give ham ret. Derfor er min undersøgelse af bl.a. et vidtforgrenet netværk af antikommunistiske fagforeningsfolk, delvist sponsoreret af CIA, og deres forbindelse til dansk fagbevægelse, netop blevet udført med en kredsen om disse spørgsmål. Jeg blotlægger hvorfor en gren af amerikansk fagbevægelse var meget antikommunistisk anlagt, og hvorfor nogle af dens hovedprotagonister, der selv havde en kommunistisk fortid, blev antikommunister. Gennem deres personlige historier har jeg forsøgt at forstå en udvikling, der først senere for alvor slog igennem i en europæisk kontekst (konklusioner der for nylig er blevet bekræftet i Hans Hertels biografi om Poul Henningsen). Og jeg er kommet med et bud på, hvorfor danskerne og amerikanerne blev allierede, samt på både karakteren og de mere vidtrækkende samfundsmæssige konsekvenser af denne alliance.

Med andre ord mener jeg at have gjort netop det, Klaus Petersen efterlyser. Derfor ville det være på sin plads med en mere entydig frifindelse fra Klaus Petersens indledningsvise insinuationer om et evt. populistisk ærinde. Især fordi Klaus Petersen kun forbinder min bog til den påståede vending på ét punkt, og det er inkluderingen af begrebet "amerikanisering" i bogens titel. Det får mig til at spekulere på, om det er mediernes omtale af bogen, snarere end dens indhold, der har bragt Klaus Petersen på banen, men i så fald skyder han på den forkerte forfatter. At ville præsentere noget nyt i historieforskningen, i forlængelse af og i respektfuld dialog med tidligere forskning på området, kan ikke være illegitimt, men snarere udtryk for videnskabelige ambitioner, nysgerrighed og redelighed.

DINO KNUDSEN
PH.D.-STIPENDIAT
SAXO-INSTITUTTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

II

"Konspirationshistorier fra den kolde krig". Det er den sammenfattende dom, som Dino Knudsen og jeg får på vores forskning af professor Klaus Petersen. Den sved naturligvis, men efterlod også en følelse af at blive fejltolket.

Jeg har svært ved at forstå præmissen: at vi skal holdes op mod ikke nærmere definerede sensationsjægere. Det er sandt, at der siden 1990'erne indenfor dansk og international koldkrigsforskning har været en historiografisk trend, som beskæftiger sig med kulturelt diplomati, propaganda, efterretningstjenester og ideologisk krigsførelse. Den bevægelse vedgår jeg mig gerne at være en del af, ligesom en ung Klaus Petersen i øvrigt også har beskæftiget sig med samme emner. Men det er vel ikke sensationsjagt som udgangspunkt?

Klaus Petersens overordnede anke synes at være, at jeg kun interesserer mig for det "hemmeligt-agtige" (s. 193) (!), og at jeg overfortolker AIC's arkiv. Jeg er ikke alene uenig heri, jeg mener også, at Klaus Petersen bygger sin anmeldelse på adskillige fejllæsninger, mistolkninger og antagelser om min bog og mine motiver, som det vil blive for langstrakt at gå i detaljer med her, men som efterlader et samlet indtryk, jeg ikke kan genkende.

Bogen er en nicheudgivelse, ikke en bestsellerkandidat, hvilket jeg udmærket er klar over. Jeg skrev en konferensafhandling, som blev anbefalet til udgivelse. Interessen kom primært fra gamle fagforeningsfolk og arbejdere der havde "været der selv". Det var vigtigt for mig at skrive i et uhøjtideligt og ikke for akademisk sprog. Derfor røg også den forskningskarakteristik (og teorikapitlet), som Klaus Petersen efterlyser, selvom jeg var meget i tvivl, fordi det samtidig var vigtigt for mig at holde et akademisk niveau med en klar målsætning, fyldestgørende henvisninger og et forsøg på at forstå og nuancere aktørernes bevæggrunde, snarere end at fordømme. Måske lander jeg dermed mellem to stole mellem det akademiske og det populærhistoriske, men et af mine (måske stadigt naive?) håb er, at det ikke behøver at være enten-eller. Jeg skal gerne vedgå at det er et område, hvor jeg endnu har en del at lære. Derfor har jeg heller intet imod kritik fra de ældre og mere velbevandrede i faget – dog kunne jeg ønske at den havde taget en mere konstruktiv form.

At bogen kunne have tålt professionel redigering kan vi sagtens blive enige om – men det rakte midlerne altså ikke til. Det er, som sagt, en nicheudgivelse.

Ifølge Klaus Petersen skal historieforskning og -skrivning gøre os klogere, og det er svært at være uenig i. I en dansk koldkrigsdebat, hvor det af og til kan lyde, som om Socialdemokratiet ikke bestilte andet end at ligge på knæ for Sovjetunionen, synes jeg det gør os klogere at få dokumenteret, at de var det absolut mest pro-aktivt antikommunistiske parti i den kolde krigs tidlige dage. At socialdemokraternes magt over fagforeningerne var noget, de kæmpede for med næb og kløer, at tidligere tiders Socialdemokrati var en stramt organiseret og disciplinær bevægelse hvilket – som så meget andet – ændrede sig i løbet af 1960'erne. Og at forsvar for demokratiet for nogle kan indebære at tilsidesætte demokratiske metoder – en debat der jo lever videre i bedste velgående i dag.

Hvad angår min "insisteren på at ville præsentere noget nyt og helst afslørende" (s. 194) – det mener jeg faktisk, i al (u)beskedenhed at jeg gør, og fristes til at spørge: er det så slemt? Ny viden er vel ikke en dårlig ting. Det var ikke det jeg satte mig for i begyndelsen, men fordi materialet ikke tidligere havde været brugt i en samlet fremstilling blev det sådan. Jeg synes ikke, at jeg dramatiserer eller blæser nogle "afsløringer" mere op end det kan bæres – faktisk går jeg i rette med dagbladene og konkluderer at de under "AIC-sagen" i 1998 ofte gav den en tand mere, end den egentlig kunne trække. Jeg synes faktisk, at jeg er rimelig nøgtern i min beskrivelse af noget, som for nogle måske er sensationelt, men som for de implicerede var dagligdag og nødvendighed.

Ved at lade Dino Knudsen og mig stå på mål for en opsparet (?) frustration over en udefineret konspirationshistorisk tendens og insistere på at læse os inden for denne ramme, synes jeg samlet set, at Klaus Petersen skyder gråspurve med kanoner. Jeg vil endda fremsætte den påstand, at vi ikke er de eneste, der gør os skyldige i overfortolkning og polemisering.

IBEN BJØRNSSON
POST.DOC.-STIPENDIAT
SAXO-INSTITUTTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET